

et quibus memorati fratres ordinis S. Francisci de præsenti utuntur, fruuntur, potiuntur et gaudent, ac uti, frui, potiri et gaudere possunt, vel poterunt in futurum, ad prædictam congregationem, seu ordinem fratrum de Pœnitentia nuncup. et singulas illorum conventus domos, loca regularia, illorumque superiores, guardianos, prælatos, ac quascunque regulares personas auctoritate Apostolica tenore præsentium extendimus, illaque eis communicamus, concedimus et indulgemus. Decernentes has præsentis litteras semper firmas, validas et efficaces existere et fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere, ac illis, ad quos spectat et spectabit quomodolibet in futurum plenissime suffragari, ac ab iis respective observari; sicque in præmissis per quoscunque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, et auctoritate, iudicari et definiri debere, ac irritum et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus præmissis ac Apostolicis, et in universalibus provincialibusque, et synodalibus conciliis

RELIQUIÆ.

Præstat de reliquiis sequentia adnotare.

- (1. Reliquiarum detractio in elevatione corporum servorum Dei prohibetur, sub pena suspensionis, interdicti et excommunicationis, lata sententiæ Papæ reservatæ. Bened. XIV, tom. I, constitut. 46, incip. *De congregatione venerabilium*.
- (2. Reliquiæ sanctorum in locis, in quibus coluntur, solent præstare validum præsidium ad arcendas calamitates, et succurrendum necessitatibus; Bened. XIV, in Appendice ad tomum IV sui Bullarii, constitut. incip. *Jamdudum*, § 19, ubi adducit exempla. (3. Reliquiæ sanctorum, ut decenti loco statuuntur, curæ episcoporum mandatum est a concilio Tridentino. Idem, *ibid.*, constitut. incip. *Soror Imelda*, § 1.
- (4. Reliquiis sanctorum, atcunque exiguis, et licet ignoretur nomen proprium sancti,

REMEX.

In hoc articulo sequentia adnotare satis sit.

- (1. Christiani captivi in triremibus Turcarum vel hæreticorum ob evitandam mortem sibi alias imminentem, licite remigant contra Catholicos, sarcinas et arma ad bellum necessaria convehunt, propugnacula ædificant, ad rapinas et incendia cum dominis infidelibus cooperantur, sic probabiliter cum Lessio, Sanchez, Suarez, Layman, Diana, Castropalao, Mendo, Busenbaum, et aliis, La Croix. lib. II, t. III, c. 2, art. 3, n. 250 et 278.

editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, nec non congregationis, seu ordinis prædicti etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis et litteris Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis illorum tenores præsentibus pro plene et sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, ad præmissorum effectum hac vice duntaxat specialiter, et expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, ut earumdem præsentium litterarum transumptis, etiam impressis, et manu alicujus notarii publici subscriptis; et sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ, vel procuratoris generalis dicti ordinis munitis, eadem prorsus fides in iudicio, et extra adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ vel ostensæ.

« Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 21 Maii 1784, Pontificatus nostri anno decimo.

« J. card. de comitibus.

« Loco ✕ Sigilli. »

cujus sunt hujusmodi exuvia, cultus est exhibendus. Idem, *ibid.*, in d. constitut. *Jamdudum*, § 1 et 2. Major tamen est fidelium devotio erga integrum corpus alicujus sancti, si præsertim de ejus proprio nomine constet. Idem, *ibid.*, § 5.

(5. Reliquiæ puerorum, cum notis martyrii repertæ, cultum publicum in Ecclesia obtinuerunt. Bened. XIV, constitut. incip. *Beatus Andreas*, § 20, ubi, ad id varia adducit exempla. (6. Reliquiæ quæcunque ex Assisiensi Basilica, sub pena excommunicationis Papæ reservatæ, excepto articulo mortis aliisque gravibus pœnis, extrahi sine Pontificia dispensatione prohibentur. Idem, constitut. incip. *Fidelis Dominus*, § 13.

(6. Alia ad rem. Vide verb. CULTUS SANCTORUM.

* Quæstionem istam proponit Daniel Concina, atque ita dirimit in *Theologiæ Christianæ dogmatico-moralis compendio*, lib. III, in *Decal.*, dissert. IV, *De vitii contr. charit.* cap 3, num. 14: « Disputant in utramque partem theologi. Affirmantem sententiam probabiliorum iudico, vero in sensu explicatam. Distinguenda sunt diversa remigandi tempora. Primum cum exploratum captivis Christianis est, in pugna committenda victores Christianos futuros adversus Turcas.

Secundum cum bellum est injustum, imminetque Christianis libertatis, bonorum vitæque jactura. Tertium cum Christianis imminet duntaxat bonorum externorum jactura, remigibus vero captivis vitæ amissio, aut membrorum mutilatio. In primo et tertio casu licite remigare captivos Christianos posse affirmant omnes. De secundo casu theologi disputant: et sententia, quæ gravis culpæ reos captivos remigantes adversus innocentes Christianos damnat, mihi probabilior est. Quoniam nullo jure permissum est supplicis ferre alteri adversus innocentes, quos lædere crimen est. Peccant autem Turcæ bello injusto Christianos occidentes; peccant ergo et Christiani auxilium Turcis præbentes in hac injusta actione. Nec video qua ratione opposita opinio non contineatur in damnatione Innocentii XI. Si nequeunt famuli heros suos cymba pergentes ad constuprandas virgines adjuvare remigando, aut ascendentes per fenestras ad fornicandum, ad occidentum scalas tenere, vel humeris eas sustinere; qua ratione possunt captivi Christiani sua remigatione Turcarum classem impellere ad Christianorum perniciem? Remigatio indifferens est absolute spectata, sicut tenere scalam, et humeris alium sustinere; at, spectatis circumstantiis, noxia est, ut innumeris patet exemplis *.

(2. Remiges coacti confugientes libere ad Ecclesiam gaudent immunitate et archiepiscopus ab illorum extractione absteat: Sac. congr. Immunit., in *Neapolitana*, 27 Augusti 1660, lib. *Decr.* Rocci, p. 281, in *Aquilana*, 10 Maii 1639, lib. III *Decret.* Paul., p. 99; in *Oppiden.*, 21 Mart. 1943, lib. V, *Decr.*, pag. 247. (3. Consequenter nec episcopus sine facultate Apostolica potest eos consignare. Sac. congr. Immunit., in *Barchinonen.*, 19 Jul. 1661, lib. *Decret.* Rocci, p. 347.

(4. Transmissi ad triremes pro reintegracione violatæ immunitatis debent ad locum immunem, a quo fuerunt extracti, remitti. Sac. congreg. Immunit., in *Tropien.*, 1 Sept. 1643, lib. III *Decr.* Paul., p. 209.

(5. Remiges, etiam triremium Sedis Apostolicæ, extracti ab Ecclesia, gaudent immunitate ecclesiastica, et sunt restituendi. Sac. congreg. Immunit., in *Viterbien.*, 21 Januar. 1676, lib. I *Decret.* Altov., p. 1201.

(6. Condemnati ad triremes, qui confugerunt ad Ecclesiam ligati iisdem catenis, quas ferebant, extracti a militibus, gaudent immunitate et sunt restituendi. Sacra congregatio Immunit., in *Neapolitana*, 15 Maii 1685; lib. II *Decretor.* Altov., p. 446.

(7. Licet condemnati ad triremes et milites servientes in triremibus gaudeant immunitate, attamen sanctissimus concedit episcopo facultatem ad annum eos extrahendi etiam cum coactione, et consignandi, prævia obligatione juratoria non puniendi eos, cum comminatione censurarum in casu contraventionis. Sac. congreg. Immunit., in *Anconitana*, 6 Septembr. 1672, lib. I *Decret.* Altov., p. 728, et Januen.,

28 Junii 1658; lib. II *Decret.* Vallem., p. 159.

(8. Pariter conceditur facultas, annuente sanctissimo, ad tempus extrahendi et consignandi condemnatos ad triremes cum solitis clausulis. Sacra congr. Immunit., in *Neapolitana*, 9 Novembris 1660; lib. *Decretor.* Rocci, pag. 296.

(9. Sacerdos ad triremes Pontificias per decennium condemnatus, aufugiens e carceribus, in quibus adhuc detinebatur, et confugiens in Ecclesiam, gaudet immunitate ecclesiastica, quamvis a d. sententia non appellaverit. Sac. congregat. Immunit., in *Anglonen.*, 22 Jun. 1660; lib. *Decr.* Rocci, p. 260.

(10. Remex coactus confugitus ad Ecclesiam, ex gratia specialissima, facto verbo cum sanctissimo, conceditur remitti ad triremes, ita tamen, ut in aliquo non possit puniri ratione fugæ, et declaretur, ipsum gaudere debere immunitate ecclesiastica. Sac. congr. Immunit., in *Neapolitana*, 14 Aug. 1634; lib. II *Decr.* Paul., pag. 198.

(11. Ex gratia speciali mandatur episcopo, ut sibi constito de concludenti probatione delicti, et facta per ipsum desuper declaratione, faciat consignare curiæ sæculari reum die præcedenti a transmissione ad triremes condemnatum, præviis promissionibus et cautelis solitis, et signanter; quod finito tempore condemnationis ad triremes, restituatur eidem Ecclesiæ, a qua fuit extractus. Sac. congr. Immunit., in *Savonen.*, 21 Novemb. 1635; *ibi*, pag. 239.

(12. Datur facultas, annuente sanctissimo, extrahendi ad formam c. *Inter alia de Immunit.*, mancipatos servitio triremium, et consignandi eorum capitaneo cum solitis clausulis. Sac. congr. Immunit., in *Milevitana*, 5 Jul. 1669, lib. I *Decret.* Altov., pag. 238, in *Taurinen.*, 9 Septembris 1670; *ibid.*, pag. 470.

(13. Condemnati ad triremes extracti a laicis gaudent immunitate, et ideo sunt restituendi Ecclesiæ, et secuta restitutione, pro hac vice tantum datur facultas eos extrahendi et consignandi ministris laicis, dato juramento de non puniendo profuga. Sac. congr. Immunit., in *Taurinen.*, 8 Novembr. 1687; lib. *Decr.* Mart., p. 187.

(14. Remex coactus, extractus sine facultate Apostolica, restituatur, et deinde datur facultas eum extrahendi ad formam. Sacra congreg. Immunit., in *Sutrina*, 17 Jun. 1673, lib. I *Decret.* Altoviti, p. 912, in *Januen.*, 28 Jan. 1698; lib. II *Decr.* Vallem., p. 159.

(15. Mandante sanctissimo, datur nuntio facultas, etiam cum potestate subdelegandi episcopos, ad effectum extrahendi remiges triremis Pontificiæ, qui arripuerunt fugam occasione naufragii, ac confugerunt ad loca immunita. Sacra congreg. Immunit., in *Neapolitana*, 9 Nov. 1696; lib. II *Decret.* Vallem., p. 55.

(16. Annuente sanctissimo, conceditur facultas episcopo extrahendi remiges spon-

taneos dictos *di buona voglia* ab ecclesiis et locis immunibus ad formam c. *Inter alia*, De immun., dummodo pro delictis, ob quæ confugerunt, et pro fuga fiat promissio non puniendi. Sacra congregat. Immun., in *Milevitana*, 3 Dec. 1674; lib. 1 *Decr. Altov.*, p. 1035.

(17. Renovantur facultates pro extractione remigum a locis immunibus pro duodecim casibus. Sacra congr. Imm., in *Neapolitana*, 1 Mart. 1692; lib. *Dec. Grim.*, p. 94.

(18. Remex coactus de mandato sanctissimi

REPRÆSENTATIONES, AN ET QUÆ FIERI POSSINT IN ECCLESIIS.

Vide verb. ECCLESIA, art. 3, a n. 49 ad 52.

REPUDIUM.

(1. Repudium in Veteri Testamento permissum fuit Judæis ob eorum cordis duritiem, Benedict. XIV, tom. II, constitut. 38, incip. *Apostolici ministerii*. (2. Sed in nova lege gratiæ vetitum est. Item, *ibid.* (3. Repudii libellum non licet Judæis ad fidem conversis dare uxoribus in judaismo remanentibus. Idem, *ibid.* (4. Repudii libellum,

RESCISSIO AC NULLITAS MATRIMONII.

Seu causarum matrimonialium judicia coram quibus et quo ordine, ac forma sint peragenda.

NOVUS ARTICULUS EDITORUM CASINENSIVM.

SUMMARIUM.

1. Quid Benedictus XIV statuit circa methodum in peragendis iudiciis dissolutionis vinculi matrimonialis: affertur ejus constitutio ad rem. — 2.

(1. Quia evenire poterat, ut per vetitum nefas dissolutiones fœderis conjugalis fierent, vel ex præcipiti iudicio, vel ex utriusque partis collusionem, alterutrius præpotentia et fraude, Benedictus XIV hisce malis obviam ire studens, saluberrimam edidit constitutionem, incip. *Dei miseratione*, circa formam ejusmodi iudicii, et quidquid aliud ad rem opus esset. Quippe sanxit, ut publicus matrimoniorum defensor in omnibus et singulis causis debeat validitatem matrimonii ita semper tueri, ut iudicium sine eo instructum, et quidquid in actis, eo non citato, fiat, nullius sit momenti. Et quoties in primo gradu sententia pro matrimonio feratur, nequeat unquam ipse appellare; at sententia contra matrimonium prolata, appellationem ex officio suo debeat omnino interponere, quamvis hanc pars expresse abnuat. Interea neutri parti unquam licere post unicam sententiam pro nullitate ac rescissione matrimonii latam, ad secundas nuptias convolare, etiamsi fuerit appellatio neglecta vel omisa intra decem dies vel deserta postmodum sit lapsu fatalium; alias cunctis polygamie pœnis canonicis fiant contrahentes obnoxii. Item, ut in secundo gradu iudex, non secus quam in primo, defensorem ad id, pariter stre-

restituatur in alia ab Ecclesia extractionis, deinde extrahitur et consignatur officialibus treremium cum solitis clausulis. Sac. congreg. Immun., in *Viterbien.*, 12 Jan. 1684; lib. *Decret. Valleman.*, p. 20.

(18. Ad treremes damnatus, licet non remigaverit, quando delictum, propter quod damnatus fuit, infamiam irrogat, expleto tempore, non est rehabilitandus ad exercitia ordinum. Sacra cong., in *Romana seu Ravellen.*, 6 Jul. 1726.

si quis neophytus Rabbineis superstitionibus inveniatur dedisse uxori recusanti se convertere, in eum tanquam judaizantem animadvertendum esse statuitur. Idem, *ibid.* (5. Si autem id fecerit coram notario et testibus Christianis, minori pœna plectendus erit. Idem, *ibid.*

Quinam in hujusmodi matrimonii causis sint iudices ex mente Tridentini, sess. xxiv, cap. 20, *De reformat.* ad num. 6. — 7. An abbates et alii inferiores prælati potestate in prædictis causis iudicandis polleant, ad num. 8.

num., audiat in singulis actis. Si prima sententiæ secunda conformetur, atque ab hac defensor et pars, quæ succubuit, provocare non censuerint, licebit secundas inire nuptias. Secus ubi vel defensor, vel pars iterum appellaverit; tunc enim tertiam oportet conformem sententiam eum expectare, qui secundas expetit nuptias: cum appellatio executionem perinde unius, atque duarum conformium sentent. executionem jure suspendat. Præterea in rem iudicatam nunquam transire sententiam de nullitate matrimonii, sed posse, novis rebus detectis, quandocumque revideri declaravit. Lubet afferre tenorem constitut. memoratæ, prout sequitur:

« BENEDICTUS, episcopus, servus servorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

« Dei miseratione, cujus iudicia incomprehensibilia sunt, et viae ininvestigabiles, in suprema Ecclesiæ specula immerentes constituti, ut super universum Dominicum gregem excubias sedulo agamus, ad commissum pastoralis officii munus pertinere dignoscimus, subnascentes ex infernalis hostis astutia et hominum malitia abusus, quibus et animarum salutis perniciem, et sacramentis Ecclesiæ injuria inferunt, ra-

dicatus evellere, et potestatis Nobis desuper traditæ operam interponere, ut et humana cohibeatur temeritas, et veneranda divinæ legis servetur auctoritas.

« § 1. Siquidem matrimonii fœdus a Deo institutum, quod, et quatenus naturæ officium est, pro educandæ proles studio, aliisque matrimonii bonis servandis, perpetuum et indissolubile esse convenit; et quatenus est catholicæ Ecclesiæ sacramentum, humana præsumptione dissolvi non posse, Salvator ipse ore suo pronuntiavit, dicens: *Quod Deus conjunxit, homo non separet* (Marc. x, 9), ad aures Apostolatus nostri pervenit, in quibusdam ecclesiasticis curiis inconsulta nimis iudicium facilitate infringi, et temere atque inconsiderate de eorundem matrimoniorum nullitate latis sententiis, potestatem conjugibus fieri transeundi ad alia vota. Quos sane improvidos iudices humanæ naturæ conditione et voce ipsa quodammodo admoneri oportebat, ne tam præcipiti audacia sanctum matrimonii nexum frangerent, quem perpetuum atque indissolubilem primum humani generis patens præmonuit, inquit: *Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea*; et illud additum est: *Quamobrem relinquet homo patrem suum et matrem, et adheret uxori suæ, et erunt duo in carne una.* (Gen. ii, 23, 24.)

« § 2. Hujusmodi autem abolendæ pravitate notitia diversis ex partibus Nobis delata est, atque etiam indicata sunt exempla nonnullorum virorum, qui post primam, et secundam, ac tertiam, quam duxerant uxorem, ob nimiam iudicium præcipitiam in nullitate matrimonii declaranda, adhuc primis illis uxoribus superstibus, ad quartas contrahendas nuptias devenerant; et similiter feminarum, quæ post primum, secundum et tertium maritum, quarto etiam, illis quoque viventibus, se junxerant, non sine pusillorum scandalo et honorum omnium detestatione, qui sacra matrimonii vincula ita contemni et temere perfringi dolebant. Nos autem, his intellectis, gravi affecti dolore, iustimo animo ingemimus et non prætermisimus Apostolicæ nostræ sollicitudinis partes in Domino adimplere. Siquidem primo Pontificatus nostri anno ad episcopos illarum partium, in quibus prædicta acciderant, plenissimis datis litteris, graviter conquesti sumus de hujusmodi pravitate, quæ in Ecclesia Dei tolerabatur, et ad eam abolendam eorum animos erigere, et pastorem zelum accendere curavimus, quod etiam egimus cum aliis aliarum regionum episcopis, ubi hujusmodi pravum dirimendorum matrimoniorum usum irrepsisse cognovimus.

« § 3. Verum Nobis responsum est, id sæpe contingere partim ex culpa illorum iudicum, quibus, vel in prima instantia, cum causa coram iudice ordinario ex aliqua legitima causa cognosci nequit, vel in secunda, cum in partibus nullus adest iudex, ad ejus tribunal causa in gradu appellationis devolvatur, vel si adest, justa de causa coram eo disceptari nequit, causæ matrimo-

niales hujusmodi a Sede Apostolica committuntur; qui vel ob inscitiam, vel ob malam voluntatem proclives sunt ad matrimonia dissolvenda, atque eadem matrimonia, levi vel etiam nullo habito examine, irrita ac invalida declarant; partim etiam ex facto conjugum super nullitate suorum matrimoniorum litigantium; cum frequenter unus tantum eorum, qui dissolutionem matrimonii postulat, in iudicio compareat, et sententia, nullo contradicente, secundum sua vota obtenta, ad alias nuptias convolat; vel amobus conjugibus in iudicium ventibus, altero, qui pro matrimonio, altero vero, qui contra agit, sententia de nullitate matrimonii prolata, nullus est, qui ad superiorem iudicem appellationem interponat; vel quia litigantes in specie quidem discordes, re vera inter se concordantes sunt, et invicem colludentes, contractum matrimonium dissolvi cupiunt; vel quia pars, quæ pro validitate matrimonii stabat, ejusque nullitatem acriter contra adversarium impugnabat, lata a iudice sententia contra matrimonium, mutat voluntatem, vel pecunia sibi ad sumptus litis non suppetente vel aliis deficientibus auxiliis ad litigandum necessariis, et inceptum opus, ac causam post primam sententiam deserit; quo fit, ut deinde ambo conjuges, vel unus eorum ad aliud contrahendum matrimonium se conferat.

« § 4. Quod autem ad iudices pertinet, quibus extra Romanam curiam pro litigantium commodo causæ matrimoniales committuntur, paterna illa vigilantia, qua de justitia unicuique integre, sapienterque administranda solliciti esse debemus, encyclicis litteris ad venerabiles fratres patriarchas, primates, archiepiscopos et episcopos scriptis vicesima sexta Augusti, anno secundo Pontificatus Nostri, providere curavimus, in quibus ea præscripsimus, quæ sacris canonibus, et concilii Tridentini decretis consona, si diligenter, ut speramus, serventur, in posterum causæ non nisi personis congrua juris peritia, et necessario probitatis, spectæque fidei munitis præsidio committentur. Insuper ad ea, quæ in iisdem encyclicis litteris constituta sunt, id etiam in præsentem adiungimus. Quod quamvis concilii Tridentini decretum, quo causæ matrimoniales subtractæ fuerunt decani, archidiaconi, et aliorum inferiorum iudicio et episcoporum tantum examini et jurisdictioni reservatæ, duntaxat procedat de archidiaconi, decanis aliisque inferioribus, qui in eadem diocesi constituti, vel privilegio aliquo, vel præscriptione, saltem in visitatione, causarum matrimonialium cognitionem sibi arrogabant; ac ideo minime obstat commissionibus, quæ, pro iisdem causis matrimonialibus definiendis, a Sede Apostolica alicui eorum in secunda instantia fierent; nihilominus præcipimus ac mandamus iis, ad quos hujusmodi commissionum seu delegationum expediendarum cura pertinet, ut in futurum causarum matrimonialium cognitionem non committant, nisi episcopis, præsertim vicinioribus;